

A modul programja

A modul kódja	(24) BA-RIM-GY
A modul neve	BA reflektív írásmű és gyakorlat modul
A modul részletes leírása	<p>A modul a Szociális munka BA képzés komplex moduljának egyik modulja, mely szervesen összefügg a másik almodullal, továbbá az FSZ, a BA és az MA képzések más elemeivel.</p> <p>A PTE BTK szociális munkás képzésében a „Komplex modulok” a tanterv olyan, kötelezően választandó elemei, melyek a szociális munka valamelyik jellegzetes területén adnak módot a szociális munka megkezdéséhez szükséges kompetenciák elsajátítására. (A komplex modul nem szakirány, sőt nem is specializáció: leginkább a külföldi képzési gyakorlatban ismert „speciálisan hangsúlyozott terület”-nek felel meg.</p> <p>Az érvényben lévő mintatanterv szerint a komplex modulok elemei az ötödik és a hatodik szemeszterben kerülnek megvalósításra. A modul elméleti és gyakorlati tárgyakat is tartalmazó, komplex egység. Három tantárgyelem szolgálja a választott speciális területtel történő tematikus ismerkedést, egy tantárgyelem pedig a készségek és jártasságok fejlesztését.</p> <p>A projekt keretében az eddigi komplex modulok továbbfejlesztése valósult meg: az eddig osztatlan modulon belül két, funkcionálisan elkülönülő új modul jött létre. A két modul a következő:</p> <ul style="list-style-type: none"> • (21) BA-KM-GYV BA gyermekvédelmi komplex modul • (24) BA-RIM-GY BA reflektív írásmű és gyakorlat modul <p>A két modul funkcionálisan kapcsolódik egymáshoz. Míg az első modul elsősorban a speciális tudások megszerzését szolgálja, a jelen modul a választott speciális területhez tartozó kompetenciák közül elsősorban a készségek és jártasságok kialakításához biztosítja a feltételeket. A modulokat a reflektív tanulásirányítás módszerei, közülük pedig különösen a reflektív portfólió kapcsolják össze.</p> <p>A projekt keretében nem csak az egyes elemek fejlesztését tűztük ki célul, hanem a modul egységes keretrendszerbe való foglalását is. A projekt keretében sor került a modulok oktatási és értékelési módszereinek átalakítására is: A modulok keretében folyó képzés célja a hallgatók reflektív tanulásához a megfelelő tanulási környezet megteremtése, ezzel a hallgatók reflexív szakemberré válásának támogatása.</p>

A két kapcsolódó modul minden elemén átívelő portfólió készítésével a hallgatók személyes, autonóm tanulási folyamatát kívánjuk elősegíteni, megteremtve – a tantervi kereteken belül - az egyéni tanulási utak kialakításának lehetőségét is.

A modulgyakorlat reflektív gyakorlattá történő átalakítása kiterjed

- a kialakítani kívánt kompetenciákra
- a hallgatói tevékenységekre
- a tanulásirányítás módszereire
- az értékelés módszereire.

A modul filozófiája és tartalma

A komplex modulon belüli két modul azonos elvek szerint szerveződik és funkcionálisan kapcsolódik egymáshoz. A jelen modul filozófiájának középpontjában az áll, hogy képessé kívánja tenni a hallgatót a saját gyakorlati kompetenciáinak azonosítására, valamint fejlesztésüknek az irányítására.

A modulgyakorlat kétirányú tevékenységet kíván a hallgatótól:

- A gyakorlat programjában meghatározott személyes tevékenységet, mely alkalmat ad gyakorlati tapasztalatok megszerzésére, a készségek és tudások alkalmazására.
- A reflektív írásmű (a portfólió) által szervezett feldolgozó és értékelő tevékenységet.

A modul egészét átfogó portfólióban a hallgató bemutatja a kurzusok és a gyakorlat során elkészített dolgozatit, prezentációit, megfigyelési és értékelési dokumentumait, megvalósítja az előre megadott szempontok alapján saját szakmai kompetenciái fejlődésének folyamatos nyomon követését, valamint az önálló tanulásirányítását. További célként fogalmazható meg a diákok rendszerszemléletének fejlesztése is a gyermekvédelem területén, a két félév során megvalósuló kurzusokat ne önállóan teljesítendő feladatként kezeljék a tanulók, hanem a gyermekek és a fiatalok jóllétét, egészséges pszichoszociális fejlődését megvalósító komplex rendszerként.

A dokumentum kivitelezésével motiválni kívánjuk a hallgatókat a reflektív szemlélet – és a kritikai gondolkodásmód elsajátításában, fejlesztésében.

A reflexió ismérveinek tekintjük:

- „a döntések tudatosak és ésszerűek;
- egyre fejlődő értékelő rendszerek alkalmazásával valósul meg, azaz a tapasztalatait is magába foglaló gyakorlati tudásra épül;
- a döntések hozzájárulnak a gyakorlat és a tudás fejlődéséhez is” (Falus 2001:26).

A tanulási során megvalósulhat a visszacsatolás közvetlenül a tevékenység folyamatában vagy azt követően, valamint a szakirodalom megkülönbözteti a funkcionális reflexiót, mely az eredményesség érdekében végzett (ön)kritikai folyamatokra utal. A visszacsatolás különböző szintjeit is figyelhetjük meg (lásd x. számú ábra), egyrészt a tevékenység közben azonnal vagy a befejezést követően is reagálhatunk a folyamatokra, a történésekre. A reflektív szakemberré válás folyamatában nélkülözhetetlen a szisztematikus, elméleti tudást is integráló, elmélyült elemző, értelmező értékelés tanulása, gyakorlati munkamódszerekbe való átültetése.

A modul módszertana és értékelése

A modul módszertanának központi eleme a reflektív írásművek jellegzetes típusa, a reflektív portfólió. A portfólió dokumentálja a tanulók elméleti és gyakorlati tudásának fejlődését, valamint a hallgató reflexióit a képzési kimeneti követelményrendszerben megfogalmazott - a szakterülethez kapcsolódó - kompetenciák területén elért eredményeit

A portfólió létrehozása

A portfólió a modul időtartamát felölelő két szemeszter alatt, mind a négy kurzus során folyamatosan kell elkészítenie a hallgatóknak.

A portfólió tervezés lépései

Elemek	Feladatok	
	Oktató	Tanuló
Portfólió szerepe	portfólió célja a modul oktatási folyamatában, típusa	mit jelent a portfólió, milyen célt szolgál a szakmai fejlődés folyamatában

Feladat megvalósítás	előkészítés,	Tervezés, kivitelezés, értékelés szempontjai	Tervezési folyamat (a tanulás-fejlődés folyamatában: stratégiai cél megfogalmazása, operatív feladatok) Anyagok gyűjtése, dokumentumok szelekciója
Értékelés	Formatív	Konzultációk ütemezése, tanácsadás, reflexiók	Konzultációk, önreflexió
	Szummatív	Portfólió tartalmi értékelése, visszajelzés a szakmai fejlődési folyamatra	Önértékelés, önreflexió

Forrás: Lénárd - Rapos 2007, Falus – Kimmel 2009

A portfólió szerepe

Hallgatók számára egyértelművé kívánjuk tenni az oktatói feladatokat a portfólió készítés folyamatában, az egyes kurzusokért felelős kollégák tanácsadó, facilitáló szerepet töltenek be a megvalósítás során. Az egyéni konzultációkon, valamint a kurzusok tematikájába beépített megbeszélések ideje alatt van lehetőség a felmerülő kérdések, dilemmák megbeszélésére.

A portfólió elkészítése előtt célszerű kérdéseket feltennie a hallgatónak és az eredményes munka érdekében szükséges megválaszolnia:

- Mít jelent számomra a dokumentumgyűjtemény?
- Milyen szintű elméleti és gyakorlati tudással rendelkezem a gyermekvédelem területén?
- Mit kívánok elérni a modul kurzusainak teljesítése során?
- Mire vagyok képes?
- Hogyan tudok változni?
- Milyen módon kapcsolódik a portfólió személyes céljaimhoz?
- Milyen feladatok, dokumentumok bemutatásával tudom bizonyítani kompetenciáim meglétét fejlődését? (v. ö. Heuer 2001, Falus – Kimmel 2009)

A kérdésekre adott válaszokat a portfólió első, bevezető szakaszában kívánatos a tanulónak ismertetnie.

Feladat előkészítés, megvalósítás

A kurzusok során a hallgatói terhelést optimalizáljuk, a modul szellemiségéhez, oktatási célkitűzéseikhez igazodva, az egyes kurzusok megvalósításáért felelős oktatók közösen készítik el a tematikákat, így megvalósul a tananyag egymásra épülése valamint elkerülhetők a párhuzamosságok.

A portfólió elkészítésnek támogatása a folyamatos egyéni és csoportos konzultáció során valósítjuk meg, a kurzusok tematikájába „ellenőrző” pontokat építünk be. Az értékelési kritériumait a hallgatókkal közösen beszéljük meg, az oktatók csak javaslatokat tesznek a megbeszélés során (javasolt szempontokat lásd az értékelést ismertető szakaszban).

A portfólió elkészítése a hallgató önálló feladata, a sikeres megvalósítás elengedhetetlen feltétele a jó előkészítés, megértetni a tanulókkal a dokumentum gyűjtemény célját, feladatát saját tanulási folyamatukban.

A portfólió tartalma:

- minden olyan dokumentumot csatolhat a hallgató, amely a modul kurzusainak teljesítéséhez kapcsolódik (szakirodalom feldolgozása illetve kritikai elemzése, órai feladatok teljesítése, intézménylátogatás értékelése, modulgyakorlat során megvalósított projektdokumentáció, PowerPoint prezentáció);
- konferencia előadások jegyzetei, kritikai reflexiói;
- a csatolt anyagokhoz kapcsolódó hallgatói – és önreflexiók;
- szakirodalom feldolgozás, elemzés, kritikai reflexiók (a szakmai fejlődési célokhoz, gyermekvédelem területén belül a szűkebb érdeklődési körhöz kapcsolódó tudományos írásművek);
- a képzési kimeneti követelményekben megfogalmazott kompetenciák területén elért eredmények, hiányosságok bemutatása;
- a tanulási és az egyéni fejlődési folyamatok értékelése, reflexió a bevezető fejezetben megfogalmazott célok teljesülésére;
- fejlődési területek, irányok megfogalmazás, kijelölése (Bárdossy – Dudás 2009).

A hallgatók maximális önállóságot élveznek a dokumentum összeállításában, a legfontosabb szempont, melyet szem előtt kell tartaniuk, a portfólió jól, az oktatók, bírálók számára világosan tükrözze a gyermekvédelmi modul során megvalósult fejlődési folyamatot. A válogatás fontos momentuma a portfólió összeállításának

Portfólió „tartalomjegyzéke”:

- *Első fejezet* (bevezető)

A hallgató indokolja, miért választotta a gyermekvédelmi modult, milyen célkitűzései vannak, a modul választás milyen módon illeszkedik pályaképébe.

Mutassa be a dokumentumgyűjtemény elkészítésének elvét, indokolja a dokumentum kiválasztás okait.

Mind a négy kurzus esetében értékelje saját munkáját, feladatteljesítését.

A tanuló minden félév végén ismertesse a képzési és kimeneti követelményekben megfogalmazott kompetenciáknak való megfelelés fokát, a fejlődés ívét.

- *Második fejezet* (kötelezően bemutatandó dokumentumok)

A gyermekvédelmi modulgyakorlat keretében megvalósított projekt igen rövid tartalmi bemutatója, a hallgató egyéni feladatai, tevékenysége a projekttervezés – kivitelezés folyamatában, valamint a tanuló ismertesse kritikai reflexióit a projekt folyamattal kapcsolatban, tegye meg javaslatait a felmerült hiányosságok, problémák kiküszöbölésére.

Ismertessen egy esettanulmányt egy szabadon választott szakirodalom alapján, mutasson rá az esetkezelés erősségeire, gyengeségeire, javasoljon más lehetséges esetkezelési módszereket.

- *Harmadik fejezet* (szabadon választott dokumentumok bemutatása)

A hallgató a képzési és kimeneti követelményekben megismert kompetenciák közül válasszon ki két kompetenciát, mutassa be, a tanulási folyamatok milyen módon alakították készségeit (javaslatot lásd x. számú mellékletben.), képességeit, milyen módon segítette a modul a szakmai identitásformálódását.

- *Negyedik fejezet* (fejlődés, önértékelés)

A hallgató ismertesse szakmai aktivitását, a modul egy éve alatt milyen önkéntes munkát végzett, miért választotta az adott területet.

Prezentálja a gyermekvédelemhez kapcsolódó szakmai rendezvényeken való részvételét (konferencia előadás, továbbképzés előadásának kritikai reflexiói, az elméleti ismeretekkel való összevetése).

- *Ötödik fejezet* (szakmai vízió)

A tanuló ismertesse jövőbeni pályaképét, mely irányban/irányokban kívánja képezni magát, a modul választás milyen módon befolyásolta elképzeléseit.

Záró önértékelés.

- *Irodalomjegyzék*

A hallgató prezentálja a szakirodalmi hivatkozások szabályainak elsajátítását.

- *Mellékletek*

A modul időtartama alatti konzultációk időpontja, tartalma (táblázat).

A modul egyes kurzusaihoz kapcsolódó önértékelő lapok valamint oktatói értékelések. Szabadon választott dokumentumok, melyet a hallgató fontosnak ítél az ismeretelsajátítás, a kompetencia fejlesztés bemutatása érdekében.

A modul értékelése

A hallgatók bemutatják a segítő szakemberré válás folyamatát a megismert követelményrendszer szerint. A tanulóknak a portfólió dokumentumaiban bizonyítani kell elméleti ismereteinek, gyakorlati készségeinek, kompetenciáinak fejlődését a gyermekvédelem területén.

A sikeres megvalósítás érdekében a hallgatókat bevonjuk az értékelési szempontok kialakításába, a vélemények, elvárások összehangolása a tanulók motivációját erősíti. Fontosnak tartjuk a követelmények valamint az értékelés szempontjainak világos, mindenki számára érthető megfogalmazását. Kiemelten kezeljük a hallgatói és az oktatói reflexiók tartalmának, szempontrendszerének előzetes megbeszélését.

Formatív és szummatív értékelést is meg kívánjuk valósítani a modul teljes időtartama alatt. „Gyermek és ifjúságvédelem” és a „Gyermekvédelmi alapellátások”, a „Gyermekvédelmi szakszolgáltatások” kurzusok esetében a portfólió értékélésében a formatív értékelést valósítjuk meg, a kurzusok oktatói a tematikába beépített, meghatározott időpontokban rendszeresen konzultálnak a hallgatókkal a fejlődés folyamatáról, az egyéni kompetenciák kiteljesedésének folyamatáról. A formatív értékelés, mely interaktív formában valósul meg, a hallgatók személyes szakmai fejlődését kívánja elősegíteni (Kopp – Ollé - Zágonné 2008). A szummatív értékelés a „Gyermekvédelmi modulgyakorlat” keretében a modul tanulási folyamatának zárásaként valósul meg, mely érdemjegy formájában összegzi a két szemeszterben végzett hallgatói tevékenységeket, aktivitást. Az értékelés nemcsak a végső teljesítésre koncentrál, hanem a két félév során teljesített négy kurzus során nyújtott teljesítményre valamint a reflektív tanulásra.

Az értékelés elemei között meg kell jelennie:

- A tartalom értékelésének: az összeállítás logikája, a célok és tartalmak koherenciája,

logikus érvelés, reflexiók hitelessége. A megadott tartalmi elemek megjelenítése, kidolgozottsága.

- Megfogalmazás, stílus értékelésének: a társadalomtudományok valamint a szociális munka fogalmi apparátusának ismerete, használata.
- Formai követelményeknek: plágium mentesség, hivatkozások, felhasznált irodalmak jegyzéke, a kivitelezés igényessége, a vizuális megjelenítés.